

Наталія ДЕМ'ЯНЕНКО,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри бізнес-адміністрування та права ПДАА

Ілона ЯСНОЛОБ,

асистент кафедри маркетингу ПДАА

РОЗВИТОК ГРОМАДИ – ОСНОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розвиток сільських територій залежить від дієвих територіальних громад. З теоретичної точки зору, поняття «територіальна громада» означає не лише адміністративно-територіальну одиницю, а й стійку систему соціальних зв'язків та відносин, що виникає між жителями конкретної території в зоні їх контактної взаємодії з метою реалізації спільних інтересів [1]. Громадою є жителі певного села чи селища. Але за часту громада в Україні не має сильного лідера та не є згуртованою у обґрунтуванні вибору проектів розвитку сільських територій.

В деяких вибраних територіях самоорганізація громад підтримується в рамках міжнародних проектів (наприклад, на основі методології проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»). Громада створює громадське об'єднання для запровадження певних проектів розвитку сільських територій, але по завершенню дії проекту за статистикою 50 % створених об'єднань перестає функціонувати. Тому, доцільно перейняти позитивний досвід країн, що сформували дієві рівні та органи управління. Правові можливості для формування допоміжних рівнів та органів самоорганізації населення наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Правові можливості для формування допоміжних рівнів та органів самоорганізації у різних країнах

Країни	Особливості самоорганізації населення
Польща	Жителі сільських населених пунктів формують гміни як місцеві територіальні спільноти, мають статuti. Гміни можуть створювати допоміжні одиниці управління – солецтва (у сільських гмінах), селища (у гмінах змішаного типу). Солецтво – форма самоуправління громади.
Албанія	Сільські громади поділяються на села, де виконавчі функції здійснює старшина.
Франція, Велика Британія	«Мерії кварталів»
Естонія	Держава підтримує контракт з амальгованими місцевими спільнотами, надаючи їм бюджетну підтримку для реалізації проектів
Швеція	Модель «Колективних будинків» - гема йде*
Україна	Органи самоорганізації населення
Російська Федерація, Білорусія	Територіальне громадське управління.
Чехія	Обце*
Іспанія	Мунісіпіо*

* - територіальні особи є юридичними особами публічного права

Джерело: побудовано автором на основі [2]

В Україні самоорганізація громадян існує у правовій формі органів самоорганізації населення (ОСН), які відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування» є самостійним елементом системи органів місцевого самоврядування. Ст. 140 Конституції України надає право сільським, селищним, міським радам створювати ці структури й наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів і майна. Закон «Про органи самоорганізації», який був прийнятий 11 липня 2001 року, визначає перелік ОСН – будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів, комітети районів у містах, сільські, селищні комітети, – які можуть мати власні і делеговані повноваження [3].

Досвід переконує, що коли й найбільш вдалу модель перекласти на інший ґрунт, не врахувавши особливостей, то результат може виявитися неочікуваним. Не можна об'єднувати громади уніфіковано, не підходячи до кожної індивідуально. У Польщі, де середня кількість жителів на сільську гміну – близько 7 тис., є гміни з населенням 2,5 тис. осіб (це найменші). У французькій комуні середня кількість жителів становить 1,7 тис. осіб (2007 р.), тоді як у 2/3 комун – до 700 осіб, тим часом є й удесятеро більші сільські комуни. Різновеликі громади (муніципалітети) у Швейцарії, більше половини їх мають до 1 тис. жителів. Отже, річ не в кількості населення самоврядної одиниці, а в здатності органів місцевого самоврядування, як зазначається в Європейській хартії, в межах закону здійснювати регулювання та управління істотною часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення [5].

Громади сільських територій повинні функціонувати на основі базових засад:

– використовувати права власності територіальної громади, зокрема раціонально розпоряджатись місцевими природними ресурсами, а не просто функціонувати як жителі певної адміністративно-територіальні одиниці;

– щодо здійснення прямого народовладдя, коли територіальні громади прямим голосування своїх членів можуть самостійно приймати рішення або скасовувати рішення представницьких органів (виборних місцевих рад). І ця засада реалізується в європейській практиці. Можливість територіальної громади здійснювати місцеве самоврядування безпосередньо (або через органи місцевого самоврядування) унормована чинною Конституцією України [5].

Впровадження статутів територіальних громад у практику місцевого самоврядування сприятиме створенню позитивних умов для формування свідомого та дієздатного первинного суб'єкта місцевого самоврядування – територіальної громади та ефективного соціально-економічного розвитку. Статут територіальної громади – це установчий нормативно-правовий акт територіальної громади, який за своєю юридичною силою є вищим від актів

відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті ради, сільського, селищного, міського голови, інших органів та посадових осіб місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення. Статут – це мала конституція територіальної громади, яка визначає правовідносини у самій громаді та з зовнішнім середовищем [4].

Отже, розвиваючи сільські території на основі формування дієвих громад, можна вирішити локальні соціальні, економічні та екологічні проблеми.

Список використаних джерел

1. Кучабський О. Локальний рівень адміністративно-територіального устрою України : перспективи реорганізації / О. Кучабський // Демократичне врядування : науковий вісник. – 2009. – Випуск 3.

1. Лендзел М. Правові можливості для формування допоміжних рівнів та органів самоорганізації у країнах Європи : досвід для України : аналітична записка / М. Лендзел // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samoorg.com.ua>.

2. Закон України «Про органи самоорганізації населення» № 2625-14 від 11 липня 2001 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>.

3. Про затвердження Статуту територіальної громади // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua>.

4. Реформуємо місцеве самоврядування «як у Польщі» : хто більше? // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/internal>.